

НИИТИ ФРОНТ-БИЛЕ

(Төмүрү, 3-геми 1-ги арнада).

демпти ажалдарын ол бүзүрөткөн. Бистин республикалык култура одагы чон-биле ажалдык чаа, солун хейрлерин дилебин, өскө черлерин мурнакы дуржулгазын боттарында ажалдаган турарын, ал чорудун турар демчегер эргижирген форма темирлик болуп, диспуттар болган те-матиктик жөжөкөр база өскө-даа тем-чегер чамдык клубтарда, библиотека-ларда, кинотеатрларда ам-даа чамыс деңгээлде эртин турарын эш Ширини болдуну салынып чөптүү-биле шү-гүмчүлөш, комсомолдун болган културалык ажалдагычылар бистер чаа, солун, даштип, утка-шынарлыг хейрлерини эти ажалдар ужурут бис деп ол чутулаан.

Култура бажычылары болган клуб-тар школчаларын чайгы дышта-малыктын үзүндө план чок ажал-дан турар. Чамдык библиотекаларда ажалк нөмчүктүлөр-биле ажал багыт тургустунган. Революстур ажал-чору-дуга, эрсе-мадырлык чоруктарга уругларын кижизиптир турар номар бистин чамдык кезде библиотекалары-мыста кончуг эвөш. Илазгыя өтүр районуну библиотекалары бо талзын биле кончуг ажал. Ажалк көрүчү-лерини театрыне кончуг кошмак ки-чөнгөй саздынын турарын, бистин театрыне национал жөжүкөр оркест-ри болурун чутулаан, чаа тыла классиктик таяктын тургузарынын база-ла эржежик чутула болуп кел-генин, ташы калдарын белеткөргөчө уруг кичөнгөй салырын эш Ширини чутулаан.

Шынаанын соңуга округундан де-путат Н. Х. Балган Кунгүртүт сурда Култура бажычынын адресини шү-гүмчүлөш чутулаануу көрүп ту-рарын чутулаан, ам Кунгүртүт чаа Култура бажычынын туурун турарын дыштанган. Республиканын жаткын-нын театрынын артистери «Тере-Хал» колхозтун чопунга концерт көргүз-ер талзын-биле уруг оредини, бир чыл эркенде суг келгеш, эргижер кал-ган, чалгарачык программалык кон-церти колхоз төбүнө буу-лаа көргү-зүпкөш, делир чоруй баарын шүгүмчү-

лөн. Тарыс аржаанда хей чон амгы үдөш тыштангы турар. Оларын орту-зунда култура-массалыг ажалдар шуут чорбастаа, зарын оларын аразында чамдык кижилер чүтү-бүтү мөрейдиг ойнары ойнап турарын, кайла-даа ажалдан турары билдирме кижилер апаа келгеш, ан, балыкты кайы хамаан чокка кырып турарын, харын-даа чамдыкта кымаагар урег балыктап, анал кире бөөр чоруктар-ын олар болдуруп, ол тыпкан олча-ажыын кылды дыштангычыларга чи-жең сүз-биле саздылап турарын чу-гаалаан. Ынчангаш Тарыс аржаанче кичөнгөй салырын депутат санаа-лаан.

Тыва АССР-ниң Култура министри К. С. Хомушку болдуну салынып култура-чырымдыктын албан че-лерини ажалын, ону акжидиге ду-гайында темчегерлер бо сессияга чу-гаалажып турарын каянчаар-даа ажалк уруг ужу-дузгалы болуп ту-рарын демгелген. Партия, совет бол-гаш өскө-даа хей-ниги организа-цияларын талзында култура ода-галарын ажал-чорудулаанынче ки-чөнгөй салып, экономиканын болган културалык жөжүлгөдө даш чамгыс фронт-биле демик ажалдап турар черлерде чонугу културалыг дыш-тангы болуп, ажал-шынчыларын кул-туралы болган коммунисттик меде-рел база куш-ажылдык бүдүрүчүлүг бе-лид турар. Ынчангаш эш Хомушку Тываанын мурнакы колхозтарын бирөөн «Совет Тыва» (Току район) биле «Найрал» совхозтун Вудун-Терек салбырнын клубтарын чөжкөкө ам дөмөлөөн.

Култура албан черлеринин кал-дарын белеткөргөчө моон соңгаар уруг кичөнгөй салырын, чамдык райкуукомнардын орадакчы дар-галары боттарынын харылап турары култура албан черлеринин ажалын-че салып салбай турарын чутулаан. Каз-Хем райкуукомда култура ажалын харылап турар орадакчы дарга эш Попков култура-чы-рымдыктын албан черлеринин ажалын-че уруг кичөнгөй салып турда,

Бин-Хем райкуукомда култура ажалын харылап турар орадакчы дарга эш Уманов болдуну ол учас-тунче кичөнгөй салбастаа, харын-даа ол С. Пирюбин «Ынакшылы-камаар херек» деп шыкында култу-ра ажалын тооп көрбөс райкууком даргазынын орадакчысына дөмө-лө-жип турарын Хомушку шүгүмчүлөш.

Уруг-Хем районун Шагаан-Арыг шкөөланын башкысы, депутат В. С. Чылбан болдуну салынып кайы ажал-агынын удурутуучулары, мыда партия, совет, профвиле, комсомол организацыйалары клуб, библиотека ажалынче сагып салып турар болду-рун, мыда култура-массалыг ажалдарын ак болуп турарын чутулаан. «Уруг-Хем» совхозтун директору эш Моисеев култура-чырымдыктын албан черлеринин ажалынче уруг кичө-нгөй салып, практиктик дузын че-дирип турарында, мыда култура одагаларын ажалы ак дээрин ол санаалаан. Чаа-Хал кезде Совети клуб ажалынче кичөнгөй салбастааын эш Чылбак чутулаан. Иштин-Хемге библиотекта турарын 1966 чылдын сан-хөө планында кирерин ол сов-гукчуларын мурундан дилөөн.

СЭКП Тыва обкомунун бирги се-кретари, депутат С. М. Тока республи-канын Дээди Советинин бо сессия-зында тургустунган айтарытын чу-гаала уужу-дузгалы болдуну чутуа-зын эгезинге демгелген. Респуб-ликанын партия, совет болган хей-ниги организацыйаларын мурунга ажал-агы талзын-биле саздыган уруг сорулгаларын чөжкөкө кичө-нгөй салып турар болду, мыда ажал ак чоруп турарын практика көргөсөн. Чөөн-Хемчигин болган Барыын-Хемчигин «Бөлше-лик» колхозтарын, Фрунзун «Тор-галыг», Уруг-Хемини Жданов аттыг колхозтарын култура албан черле-рини ак кичөнгөй салып турар. Чүе бургуун кылып берин дээр азыркычкы хөөдөн азырлагаш, кол-хозтар болган совхозтар боттары-ны кууеси-биле култура албан черле-рини баалаан септээр, тулар ужу-дуг дээрин орадакчы айткан. «Бар-

дөртүк черде болуп турар. Сессияны индиринге уугу келгеш, эштер Тур-ген-оол, Дилгизбек шыкаш чамдык шытерини экин эртин мактангып ту-рарынын шын эвезин эш Тока дем-гелгеш.

СЭКП Топ Комитетинин март Плену-мунун болган партиянын Тыва об-комунун доктаалдарынын чутулаа у-казын малчынарга хамызын-биле та-ныштырып чөдирбөөн чорук мал ажы-лында чөтөстөрүн чылдагыны бол-луп, чон ортузунда култура-чы-рымдыктын ажалы кошмак болуп ту-рары ол. Култура-чырымдыктын албан черлеринин ажалынче Советтер-лик болган ажал-агы удурутуучу-ларынын чөтүр кичөнгөй салбай ту-рарын депутат шүгүмчүлөш. Бин-Хем районун «Өкө» совхозунун Малинов-ка сурунда клуб шоолалыг турар. Таңды районун «Тилдегел» совхозу-нун уруг салбыры болуп Шамбалыда клубтун ишти теве дывалааным, сандылаары чөдирбөө, чамдык кижилер анаа чудуктар кири сөөртүп ал-гаш, анаа олуруп, илеткел, лекция дылаар уужуга таварып турар. Партия, совет удурутуучулары, совхоз-тар директорлары, колхозтар дарга-лары чон ортузунче хамызын-биле кир-бейи, ажал-шынчыларын хун бур-гелги материал-културалыг негелде-инче чөтүр кичөнгөй салбастааын ми-ндык чоруктар болуп турар.

Чон ортузунда култура-массалыг ажалдык бүтү организацыйалар, бүтү удурутуучулар бир дем-биле деңге-чорударын эш Тока айткан. Кайда-ла ажал-агы удурутуучулары бо ажал-а-гы ак кичөнгөй салып турар бол-дур, мыда ажал ак чоруп турарын практика көргөсөн. Чөөн-Хемчигин болган Барыын-Хемчигин «Бөлше-лик» колхозтарын, Фрунзун «Тор-галыг», Уруг-Хемини Жданов аттыг колхозтарын култура албан черле-рини ак кичөнгөй салып турар. Чүе бургуун кылып берин дээр азыркычкы хөөдөн азырлагаш, кол-хозтар болган совхозтар боттары-ны кууеси-биле култура албан черле-рини баалаан септээр, тулар ужу-дуг дээрин орадакчы айткан. «Бар-

лык» совхозтун Бижикиг-Хал фер-мазында клуб тутканын шыкаш, өскө ажал-агылар чүте мычаар кылып болбастаа? Ол—сөңиң, бо—мөңиң деп бот-боттарыны чутулап турбай, калбак фронт-биле, нини күт-биле ажалдар ужурут дээрин эш Тока болдуну чутулаанын чутулаап айт-кан.

Оон кыдай депутаттар А. К. Турген-оол, Р. О. Далай-оол, Т. Ч. Норбу, Чөөн-Хемчик райкуукомунун дарга-зы М. К. Дилгизбек, Барыын-Хемчик рай-куукомунун дарга-зы А. Ч. Монгуш, республика библиотеканын эргелек-чи Э. Н. Кулинова, чорукчу С. Н. Ламзы база санал бергенер.

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Чарыктарын бады-лаар дугайында депутат Д. Б. Байыр-оолдун илеткенин дылаан, чөтүр хоойлуну болган доктаалдары Дээди Совет хүлээп алган.

«Тыва АССР-ниң кезде ажал-агы продукттарынын бүдүрүлгө болган белеткелдер министрствозун Тыва АССР-ниң кезде ажал-агы ми-нистерствозу кылдыр эде тургузар ду-гайында», «Тыва АССР-ниң Министр-лер Чөвүлгөсүнүн чанында хандырыл-га болган сайгарыла эргеленип тур-гузар дугайында» Чарыктар-биле холбоштыр «Тыва Автономнуг Совет Социалисттик Республиканын куруне эрге-чакырга органдарынын болган куруне эргеленип дугайында Хоой-ду эскертигелер кирип дугайында Хоойлуну» Дээди Совет бадылаан.

Тыва АССР-ниң Хей-нигитини ко-рум-чурм камталат министри албан хүлээлгелен эш О. Т. Адын-оолду хостаар болган ол албан хүлээлгелен эш С. С. Чаларын томулар дугайы-нда база Тыва АССР-ниң Министр-лер Чөвүлгөсүнүн чанында хандырыл-га болган сайгарыла эргеленип на-чалыгынын эш И. И. Цемнекову томулар дугайында Чарыктарын бадылаар дугайында доктаалдарын Дээди Совет хүлээп алган.

Оон соонда Тыва АССР-ниң Дээди Советинин дарга-зы депутат Т. Ч. Норбу сессияны хаттамган деп чар-лаан.

Нинитини малынга чөтүр санын бөлеткөргө-биле «Эле-гес» совхозтун ситен шөдлеринде уруг ажал хайнып турар. Эң ыла-гыш үшкү бригадала дуржулагыг механизаторлар Алексей Логинов, Георгий Михайлов, Александр Чугучкин, Алексей Бардулаин, Борис Ойн олар «ДТ-20» деп тракторлар-биле совхоз төбүнү чанында суг-татты болган сугат чок шөдден өтөн 285 гектар люцернаны ке-зерин бо хүннерде доозуп турарлар.

ЧУРУНТА: тракторист Борис Ойнуу люцерна кестирип турары.
Фото: А. ПОНОМАРЕВТУУ.

ХӨЙ ДҮК ДЭЭШ

Хөй дүг дээр, улетпүргө кончуг үнелг чиг-эт болгай. Дүк бүдүр-рин көвүдөш даш демиселдин бирги одуруунда хөйжурлар, бистер чо-руп турар бис. Мен «СЭКП-ниң XXII съездин» колхозка дөрт чыл улаш-тыр хөй малдан келдим. Мал малдары белен эвөс ажал. Малчын киж-кежөө, кызымак болган тудум-на оон түннели ак болур.

Эрткен чылдын кыжын мээң кадарып турар анык иртермин хур аш-кан. Мал кышты хур, ак дөңгөлдиг ажага, дүгү бөзүн албек болур. Ку-дун эдек-кыштамын бөдүм септеп, чыгылап, 6 тонна ситенин база бе-леткеп алган турдум. Ынчангаш кыш менөө көргүчүг болбаан.

Дүк кыргыздарынын талзын-биле мөң көргүзүм районун өскө хөй-журларынындан бөк болган. 1964 чылда бир баш хойга ошааштыр 2,9 кг дүктү кырып дужаалган болза, 6 чылдын 268 баш хунан иртерден шүтү 912 кг дүктү кырып, чангыс башка ошааштыр 3,4 кг дүктү ал-дым. Ындыг түннели чөдүп алдырны эвөш эвөс күженишкенин хун-дүрген мен. Одузун, суун таарыштыр калдарында алдыла, хойларны ча-мын хараган чок черлерге одакларынын орадашкан мен. Чүте дээрте ха-манын чөргө кадарга, хойну дүгү хараганга дыралып, чуудунуп ка-лыр болгай. Чангыс тудум-даа дүк чөргө чыдып калыр болза, хойжы ки-жиге харадаанчыг. Тудум-тудум дүктөрдөн тонна-тонна дүктү тургу-стур. Дүктүн чидирин болдурбас даш мөң алган хөмчөлөргө чөтүр түннели берген. Ынчангаш бир башка ошааштыр 3 кг дүк алып хүлээ-гемин ажур кууестеним ол-дур.

Мөң-биле соңгарыштыг хөйжурлар К. Чингиз 329 анык иртеринден шүтү 671 кг дүктү азы бир баш-тан 2,1 кг-ны, С. Кертна 287 баш-тан 506 кг, азы бир баштан 1,9 кг дүктү кырып дужаалган. Чарыша олар менөө аштырган, ыччала-даа түннели база-ла багыт эвөс болган-дыр. Малчынарын Наадиминга мөң бөлөөн ындыг болуп турар. Ам ситен белеткенин изиг тулук үези.

Мен моон мурунда чылдарда-даа хойларымга чиртир ситенин бөдүм кезип ап турган мен. Ам база-ла ситен белеткеп кириптим.

О. НИИМЧИН,
хөйжү.

Чөөн-Хемчик.

Тудугжулар хунунге уткуштур

Хову Аксынын эмнелге бажымын шеверлерин А. Я. Бойконун шеверлек-чилер бригады акышмарлыг доос-ка, чуртталга бажычыларын ишти-ки шеверлер ажалынче кирген. Амгы хүннерде эш А. Бойкону бри-гадазы Гагарин аттыг кудумчула ийи-каст чуртталга бажычынын ишти-штукатурлар турар. Элөө өрөздө-рин чутулаан, белеткеш.

— Бистин бригадала июнь айныг-панын 103 хуу кууестең. Брига-дын шоолалары штукатуржулар Лысенко, Балабанова, Оюн Сур-гун, Соколова, Черныш болган эскер-лер-даа — деп, эш Бойко чутулаан турар.

Чуртталганын бажымын тудугжу-лар хүнүнде ажалдага кирип даш бригадала шудургу ажалдап турар.

О. КОРОДА.

Бистин кор.

Комсомолчу амыдырал

ҮЕНИН ЧАА НЕГЕЛДЕЛЕРИНЕ ДУУШТУР

Чуулууну бедик көргүзүткөргө кайы хире уруг ролду ойнап турарынын дугайында чангыс эвөс удуз чутуа-лашкан.

Аныктарын нини билинин дең-гээли улам бедирер, оларын тек-никтик болган профессионалдыг бе-лидери улам калбартырып чутула. Ынчангаш хоорайнын комсомол ор-ганизацыйалары бо айтырыкче база-ла уруг кичөнгөй салып турар. Ке-жээк школаларга, чурттуу дээди бе-редилге черлеринге болган ажал-бу-ру политчырадыктын бөлүмнөри-ге өөрөнүп турарынын саны чыл келген тудум-на улам көвүдөн ту-рарын пленум демгелгеш.

Аныктарын бүдүрүлгө ажалынче хаара турарынын талзын-биле ам-даа чамдык чөтөстөр бар. Чыңаларга, «Кызыл тулук» эргеленде, 48-ки-түдү эргеленде, туубой заводунда ажалдан турар аныктар боттары-нын кылып турар ажалын калган, чо-руп турарлар. Мыда комсомол ор-ганизацыйалар болган администра-ция черлери аныктарын културалыг амыдыралынче чөтүр кичөнгөй салбай турар. Анык киж бөрү-дүн амыдыралынче, оон соңурагы-лымче тодаргай кичөнгөй салырын чутула турбужа, олар бо талзын-биле калган-даа ажал чорутулап турар.

Элэди уругларын дугайында чу-гаалажып көргөсө, мындыг аны-зылыг фактылар бар болуп турар. Хоойду баугар алырга, элэди уру-дуг алды шак дүргүзүлгө ажал-даар, оларын дүңкөй эчөтүгүн ажал-ыла кирип болбас. База арык шактарда ажалдап болбас. Чангыс үеде олар 30 хонук дүргүзүлгө аш-

таныр эргелг. Мычаарга херектин байдалы калдыгы дээр, мыда ком-сомол организацыйалары бо бүтүжө чо-гүрү кичөнгөй салбай турар; олар-нын талзында калдыг-даа хынала-да чок. Моон бадыктап турар чөтө-стөр автосептелге заводундан, № 1 АТК-дан көрүп болур. Мында элэди уругтар таварышкан-на ажалын кы-лып турар. Оларын амыдырал-чур-тталгынын дугайында, хостуг шак-тарын эрттеринин дугайында ка-ндыг-даа кичөнгөй салбай турар.

Хоорайнын комсомол организа-цияларында аныктар ортузунга ком-мунист кижизинде ажалын чөдир-кирниг чорудуп турар чаа арга-ду-жулгалар бар. Элэди хөй комсомол эге организацыйаларында солун ажал-хе-рөктөрүн клубун организаастаа, олар ажалчылар-биле уужагыла-лары, солун айтырыг-харым кежээ-рин эртерип турар. Малагыла ма-наа Кызылдан башкы учулишени-ниг «Ак-көк отчугаш» деп клубу-нун солун ажал-херээн уугу өөрүшкү-биле чутулап болур. Маана бүтү ком-сомолчулар боттарынын бот-илеке-лини көргүзүп, ажал-бүрү солун чу-дурини организаастап чорутулаан. Мы-да комсомол комитети аныктар орту-зунда бөдүнүп шалычы, удурутучу-ролун көргүзүп турар.

Комсомолдун бир чутулаа сору-галы болза, анык киж бөрүзүнчө уугу кичөнгөй салыры болур. Оон соонугураалын, канчаар чурттал, ажал-дан турарын мык билген турар ужу-дур. Ленин комсомолдун хурөөлө-нине 14 харыг кижилер кирип ту-рар. Олар бо үезинде амыдырал-чур-тталга, ажал-херек-даа талзын-биле

дуржулазы чангыс болур. Ынчангаш олар комсомолдун хурөөлөнинге кир-геш, анда кижизиндеги болган да-дыгышкынын эртер ужураат.

Хөй-нигитини ажалынче киж бөрү-дүн хаара турарынын бир кол хей-рини—анык кижиге даалганы бөзүп болур. Ындыг түрбужа АТК-да, Ком-мунал ажал-агы министрствозунда комсомолчулар болган аныктарын уш дугар киж бөрүзү-ле калдыг-даа комсомол болган хөй-ниги даал-ганы кууестейи турар. Оон улам-дан мыда комсомолчулар болган аны-ктар калдыг-даа бот-илекей чок. Ол эге организацыйаларын секретари-лары Павел Горецкая, Владимир Ма-лышев олар комсомолчуларга бол-ган аныктарга калдыг-даа шынгын негелде чок болуп турар.

Чамдык комсомол организацыйа-лары комсомол уставынын негелде-лери халдып турар. Оон түннелинде чамдык комсомолчулар боттарынын бидирин-ле хүлээлгенин — ком-сомол дадырынын талзын бөзүн шү-үттүп турарлар. Селлектронун ком-сомолчулары ийи ай дүргүзүлгө комсомол дадырынын төдөйи баар-ынын таварылаалары тургулаан.

Комсомол хуралы — эге органи-зацыйын дээди органы деп чүрени комсомолчулар кончуг ак билер. Ын-чангаш комсомол хуралында ком-итеттерин ажалын дугайында чу-гулаа айтырылганын чутулаашкан. Аныктарын куш-ажыла киригел-геш, оларын политиктик билин бе-ди-лип турарынын дугайында чутула ай-тырылганын түннел чутулаашкыр. Ынчала-даа хоорайнын чамдык бү-дүрүлгөлеринин комсомол органи-

КВАРТАЛДАН КВАРТАЛЧЕ

Полиграфистериниң чөдиршиини

Коммунист куш-ажылдык бү-дүрүлгөсү — республика типогра-фиялар коллектив чөдү чыл-дын сөөлү чамынчы ийиги квар-талында чөдиршиини ажалдаан. Квартал планын 1225 хуу, чартык чылдын — 1172 хуу кылдыр куу-естеткен.

Полиграфистериниң-дөрт цехиниң аразында чөдү чылдын сөөлү чы-мында бердиген аналганы бир ай бурмееар — ноябрь 25-те бү-түк доозар деп хуралдагы куу-естеткеш даш чамы калбарган.

Цехтер аразында ол чарыктын чөдиршиини дөдөлдөргө чөт бол-ган. Бо коллективтик кескирлерин 16 муң ажыг рублдинг продук-циянык берек ийиле, ийиги квар-талдык планын 1365 хуу кууесте-ткен, цехтер аразында шалычар кыска түктүң эдилекчи болу-берген. Уч чөтүгү бригада-ларын-нык аразында чарын база түн-нелгеш. Орта Мария Мар-тушовамын удурутканы бригадала тилекчи болуп шүтүлгөн. Эрт-кен кварталдык планын 114 хуу кууестек оон бригадала акш шалычанын чөдир алган.

Ийиги кварталда бо бүдүрүлгө-ниң бир ажалынча ошааштыр ажалдап кымыкын планда көр-дүрүшкөни дөдөлдөргө чөт бол-ган. Херек кымыкы 611 рубл болган. Бот-чун 14,1 колес-кышты болуп турар.

Республика типографияларын-парлаар чөдирге ийиги квартал-дын ажал ошаалдыгы болган эртен июнь айныг бүдүрүлгө-панын чөдиршиини кууестекен бригадалар эвөш эвөс. Ол чөтүгү паракчылары бригадаларын-эвөлөрүн, ажалчыларын аразында социалист чарытын сазган.

Парлаар чөтүгү машиначызы Мария Максимовна Михалевамын удурутуп турар бригадалык типогра-фияда мурнакчыларын бөдүрүш-кө. М. Михалевамын куш-ажыла удегер-кыш өтүр сорук кирип турар. Оон куш-ажылы оруу 20 чыл бурмееар өөрөнкөй парак-чыдан эвөш. Анык паракчы ийи чыл эркенде-ле типография-нык мурнакчыларын санынча кырыс, оон адын болош фото-чур-дун коллектив Хундөгөл дөт-көргөш киргеш.

Хөй-ниги ажалында ийелгел-геш, дүржүлгөсү паракчынын бригадала июнь айныг ажал ошаалдыгын 123 хуу кууестекен, сөдөдүр чөтүгү мурнакын бри-гадаларын бөдүрүш болуп күндүлө-атты чөдү алган.

Ол кышкы аргыда цехиниң хол-биле өрүр өрүкчүлери болган люцити машина-биле өрүр кат-тышкан чөдү ийи кварталдын бү-дүрүлгө ошаалдыгын ажур күсө-дүр даш бригадала болган кижилер аразында социалист чары-тын өскө чөтүр мышак калбарта-нынын түннелдеи квартал пла-нын база-ла кууестекенер.

Өрүкчүлери бригадалар аразы-нда чарытын биле чөдү «Тех-ническа правдо» солучу чыскал турар Нада Сакорскаямын уду-рутканы бригадала ажал. Оларын да-дыгышкы «Шини талучу чыскал турар Михаил Семеновичин бри-гадала кирип турар.

Мал ажылыг хөжүрлери болган оон продукттарын бүдүрерин бө-дүлгөдир хамыктын мурунда бы-жыг чөм баалаан тургузарында хамаажыр. Ынчангаш СЭКП обо-комуну VI пленуму ол чутула айты-рыпта уруг кичөнгөй салган. Хөй чылда уугу ситенирген, арбайнын, сууанын болган чангыс чылда үнө-р ситенирген тарылганын калбарта-рын-биле чөдирештир, хоолдуг чөм болуп кукурузаны тарып өстүрерин-че чөтүр кичөнгөй салыры эр-жежик чутула. Тарып өстүрүп эгелээ-н бөрү үрү өртпөз-лаа болза, ол үнелг култура республиканын шөдлеринде нелтерөөн болган бөдү-нү төлөвин мактадып турар.

Кукуруза — мал чөмгөтө эне-чутула култура. Агротехниканын дүрүмдерин акы сагымыга, ол кул-тура эне-хөй чөмгөргөй едина-дын берип турар. Чангыс гектар чер-ден 10—15 муң болган оон-даа хөй чөмгөргөй единадыг кукурузаны ап болур. Ол чөккө нинитини ма-зыла чөтүр санын мал чөмгө-лөткөзүн барык-ла болдувар арга чөк.

Кукуруза дээр — ак мал чөм-дир деп ам колхозчула азы соңго-а ажалынчага угадыры эржежик чутула эвөс апарган, чүте дээр, оон үнелг олар боттары-ла билин

алганнар. Бистин республиканын бү-гү ажал-агыларында (Току ра-йондан алында) кукурузаны тарып өстүрүп турар. Ол културанын хөй-нү тарып өстүргөш, хөй ситөс белет-кеп алган ажал-агылар хөй чөтү, эртин ап турар. Агротехника тал-зын-биле-даа алырга, кукуруза ажы-кы-ды болуп турар. Одурутар аразын болбаадырынын таажыр кул-тура болганда, оон тараан чери кезде ажал-агынын өскө култура-ларын тарымырга кончуг таажыр. Кукуруза хоорунунга тараан кы-зыл-таз олутурлар аразын болбаа-дыратышыаан, чөмчизиндегел төгө-ргө, гектар черден 2 болган оон-даа хөй центнер немелде дүжүтү берип турар.

Республиканын колхозтары бол-гаш совхозтары бо чылдын кукуруза тарылганын дыка калбарган. Бир эвөс 1961 чылда кукуруза тараан шөл 21082 га турган болза. 1965 чылда 36 муң гектар хире болуп турар.

Ынчала-даа кукурузанын тарыл-та шөдүн калбарты-биле чөргө-лөштор, оон дүжүтүтүп бедирер эржежик чутула. Оон чөдүп алырга, эртен чөдүр кижиштерин, колхоз-тарын болган совхозтарын мур-дун кукурузачыларын дуржу-лазын ажалдаар херек.

Амгы үеде республиканын ажал-агыларында кукурузаны тарымы-ры, үнүштерин ажалдарын болган дүжүтү ажал алдынын талзын-биле болбаадырыгаш машиналар бар болуп турар. Техниканын ажалы-биле хөй-хөй механизаторлар кукуруза тарып өстүрерин комплексик механизастарынче шылгаш. Меха-низаста болган машиналарын шык ажалдаар чорук кукурузанын бедик дүжүдүп алырын хандырар. Хөй-хөй колхозтарга болган совхозтарга ку-куруза чаагай дүжүтү берип болур дээрин республикага сөөлү чыл-дарын дуржулааы көргүзүп турар. Республиканын ажал-агыларынын хөй нурутууна гектар черден куку-рузанын 300 центнер

СОВЕТ ДАЛАЙЖЫЛАРНЫҢ БАЙЫРЛАЛЫ

Мурнакчыларны шаңнаан

Бүгү совет улустун байырлары — Шериг-Далай Флорунун Хуучу — бо чыгыш оюна кайтканы. Ол хуучу турсаалыгы уениң — фашист Германияны ашкан улут тилегиин алдырып чарби бою оюнун соода байырлар турар. Улут тилегиин чарби чыл оюу хосталгага мнашылдыг бүгү кижилер тереңдеп демдеп эрттирген болот. Ол байыр-далдын хуучулар бистин бүгү флоттарыныска Төзөнүртүп, мур-нунга шыктаргангай ачы-хавылазы дээш, немец-фашист электор-лер-бисте демисега массалык маалымал, эрес-дидин болгаш чигеелер чүе чок туруштуг чоруу даш бедик шыктарыны тыгынкан. Ам Согу, Кара далай, Ожум океан флоттары болгаш Каспий флотилия Кызыл тукар-ты, а Балтий флоту ийи дакыр Кызыл тукут. Бистин флоттарыныс-тын дайынчы туктарына калсаан Кызыл Тук орденнери хоочун салгаларын маалымал херектеринин дайын совет далайжыларын хай салгаларына сагымдыг чоруур.

Совет улустун шериг далайжы-ларны түрээсиз шыктылы эки өөренири, боттарынын дайынчы мергежилни шудуругу сайыраңгай-жырыны, дайынчы техниканы шыг-дэди алыры, далайын калдыг-да дайынчы-бисте чепсектег демис-селин тактиказын болгаш страте-гиязын ык билдирин оларга хүдэ-лип турар.

Совет Эвиледи — улут далай ку-рунчы. Оон суг кызыгаарларын далайжылар камгалап турар. Тайын-чы болгаш депшигенин дайынчы-ры — империалисттер, хамыктыг мурнууда америк империалисттер, де-легейин аны-бүрү черлеринге дай-ын өнүк-чөгөөдери калбарты-рын, тайынга мнашылдыг улус-тарга удуз агрессти дайынчыны кысып үндүренин үргүчүлөп, бот-тарынын өсү-чүрүмүн, боттарынын идеологиязын улустарга чепсектег күжү-биле дегзорин оралдыктыр тур-лап чүрени далайжылар минута-да-лаа утпайн турарлар.

Америк флот империализмдин по-лисейки чүдүрү кылдыр хууда бер-ген. Оон корабльери, самолёттары, далай чада шериглери Вьетнамдын болгаш Доминикан Республиканын камгалал чок херээженненин, уру-ларын, кырганын өлүрүп турар. Пентагон Вьетнамын херек кырында бодунун чаа чепсектерин, оон иш-тинде далай чепсектерин шыггап

көөрүнүч чери болдурган. Делегей-нин ийги дайынчыны кичээндир-лерин утупкан болгаш Чоон күчтө похоттар дугайын семен турар бонн адаазырактарын империалисттер ажаал-тежээп турар. Чепсектегиди-кини элдер бүүдүренин болгаш аргаларын дилеп тыварына аажок кой херектерин чарыгдал турар. Бундесерин дайынчы белектели эрткин офицерлерин бистин хуучери-висте америк корабльдерге барып ко-руп болур.

Ол чорук кичээндирип, серемчи-ледди бедиреңге албадан турар. Бир эвес агрессор адролук дайынчы өсүдүп үндүренин четтигилтер чүе-е болза, мыңаарда демисел кижилер тереңдеп оон бүгү тегүзүмүн иштине кайы-бир шайда чоруур ужурга таварып келгенин бүгү де-миселдерге эң аар болгаш эң үрө-декти болур дээрин эки билеп тур-бар бис. Бис совет флотун күчүмүн өсүрүшүмүн, тайынчыны камгала-лында туруп турар бис. Ол халашты болдурбас даш бүгү-ле чүвени кы-лып турар бис. Ынчалза-даа бир эвес ол болу берген таварыгала да-йынчыны чабыгында оон өсүдүп үндүргөн кижилер хамыктыг мур-нунда чалыш чок өрткин калыр дээринге ханы бүтүрелди бис.

Совет улус суг алаа-биле чоруур кайгамчык хемелерин, суг кыры-бисте чоруур корабльери, сайыраң-гай самолёттары, ракета-адролук чепсекти, радиоэлектрондук херек-селдерин байлак арсеналын Шериг-Далай Флорунга берген. А бистин да-йынчы калдарыныска — флоттун чор-гаарлы. Ам ийи матростун бирээм-де азы старшина дээш азы ортокмат өрткин болуп турар. Офицерлери-нын чарык кезин — бедик мерге-жилдик инженерлери. Мыңаа-даа олар билдиргени улам ыдай сайы-раңгайжыларын чүтүлдүг. Чокта чаа I рангтын капитаны, Совет Эвилединин Маалымар Аркадий Ми-хайловский дисертацияны чедик-сини камгалаан болгаш шериг-да-лай өрткинненин кандидаты бол-ган. Ындыг офицерлер флотта ба-за-да хай.

Амгы совет флот бодунун суг та-варыштырар күчүмүн талазы-би-

ле алырга, Ала-чүрттүн Улут да-йынчынын үзүндөгү бистин флору-аустун күштеринден хай катап ажып турар. Оон күчүмүн үндө-енин суг алаа-биле чоруур ракета-лар болгаш торпедалар-бисте чепсе-тегиз атомдук хемелер болуп турар. Ол дээрге ала-чүрт болгаш делегей өрткинни чедиксинненин өсөл-гү чүдү-дүр. Кол тактиктиг шынар-ларынын — ажиндеринин ырак-шылы, үр үргүчүлөп, билдиртпес чажыды, дүргөн чоруунун, чепсээ-ни сугт таварыштырар күжү, ав-томатиканын херекселдеринин тала-зы-биле алырга, ол дээрге, кажан-быр шайда флоттун чепсектегиди чораша эң сайыраңгай корабльери-дир. Бистин суг алаа-биле чоруур хемелериске делегей океанын ан-гы-бүрү районнарыга чедиксин-ниг ажиндирип чоруур аргалыг.

Далайжыларын дайынчы өрө-дигеи чангыс-даа хууда соксавын турар. Суг алаа-биле чоруур хемелерин, самолёттарын, суг кыры-бисте чоруур корабльерины эки-пастары эрес-дидин болур чорукту бол-гаш дайынчы хүдээлгенин үзүлгөнү күсүдирин Ала-чүрттүн Улут да-йынчынын маалымалында өөренип ач турарлар. Далайжылар өрө-дигеи сугтагыларын бедик тыварыштыр-ар сугтагылар, а ракета болгаш тор-педалар болгаш хемелерини эки бо-лупу чүрүм аларган.

Бо чылын 3 рангтын капитаны Илья Бутаков далай иштине үр үе-ни өрттирген. Техниканы болгаш тактиказын ык билдирин, далай та-лазын кайгамчык кылдыр өөренип алганын ол көргүскөн. Коман-далык оонаалдыг тергени эки күсүдирин даш Бутаковту Кызыл Сылдыс орден-биле шаңнаан.

Кызыл тукут Согу флоттун под-водниктеринин инициатива-биле өр-ткен чылда патриотчу шимчээш-

кин — дайынчы аларын эстафе-та-зын. Ол шимчээшкни адала-рынын эрес-маалымал чоруктары-нын төлөпиги уламчылачылары бо-лур деп лозунг алаа-биле эртип турар. Бо шимчээшкни күлө бистик бүгү флоттарыныска дүргө репте-реон эвес, харын база Чепсектегиди эске-даа хемелеринге таваран. Ук шимчээшкни ракета шериглери, Шериг-Агаар Кустери, кургак шериглеринин болгаш агаардан халлашыгыга удуз чүрт-түп камгалал шериглеринин катты-жымчыкнары кирген. Шериг-Да-лай Флорунга Шериг Чоулели эста-фетанын түннелерин үндүргөн. Да-лайжылар боттарына алган хүдээл-гелерин алдары-биле күсүдирин ту-парын ол түннелер көргүскөн. Бү-гү экипажы — командирин эгелеш матроска чедир — дайынчы беле-кедиги шыктарыныска болгаш класс тускай өрткинлери бар он-он корабльдер ам флот бүрүзүндө са-наттынып турар.

Дайынчы алдарын эстафетанын инициаторлары — суг алаа-биле чоруур «Ленинчи комсомол» ке-менци далайжылар оона эки түн-нелерин чедип алганын. Ол күчү-дүр корабльдер экипажынын кеж-игүн бүрүзү специалистин диплому алган. Команданын дартуун үш ке-ли бири чергенин мастери бол-гаш специалистери деп атты чедип алган. Корабльдер шуптузу — дай-ынчы болгаш политиктиг белектелин шыктарыныска, а он бир кижилер тускай өрткинни шимчээшкни алган. Корабльдер бодунун составы-нын чартык кезинден хайу спорт разрядтары.

Бистин флоттарыныска далай-жылар корабльери чылда алаан өрттиргеннери ийги чергенин тускай өрткинлери, а ийги чылдын төн-чүдүндө — бири чергенин тускай

өрткинлери болган турары даш чаржып турар. Далай ужуз чүдү-лүк ужузчулары чаа дайынчы техниканы база шудуругу-биле инициаторлар эң турар. Дайынчы бе-леткедиги сугтагыларын күсүдир-ишкан, самолёттар-ракета чедикти-лери дайынчы болгаш океанна-рын кырына ужузчуларын бүү-рүн радиуска ботандырып, далага алган черин чедиксинин илере-лип, өрөдигеи болгашкынын чору-дуп турар. Ужузчуларын болгаш өрөдигеи сугтагы ракеталарын салып үндүренин түннелеринге агаар-бодушту байдалдар болгаш хүн, дүнүч үеи улам эвээш сал-дарын чедирип турар. Аэдротропна-ры халлашыкынын районнары-нын ыраа оларга салдарын база че-дирбейн турар. Чалыг чок алар чо-руска чедир, «Дайынга» сугт та-варыштырарын аргалар сайы-раңгайжып турар. Ужузчулары шуптузу бири чергенин специали-сти болуп турар ужуз чүл кезек-тери бисте эвээш эвес. Мун-мун ки-лометр ырак турар далага алган че-дирбейн кырында бистин агаар эи-леривис оона кыска хуусада чед-е берген, оон чалыг чокка болал турар.

Суг кыры-биле чоруур корабльдер-ин экипажы байырлары болгаш бот-тун сугтагыларын шыктаргангай кү-сүдир-биле уткуп турар. Далай ча-лаз шериглери тугушкуннары чо-рударын мергежилни талазы-биле алдаржар десантчылары — Ала-чүрттүн Улут дайынчыныс-маалымал ажарын кызылып турар.

Далайжы ракетчиктер тугушкун-га чер болганда белед. Олар Совет чүрттүп эрткиннени изегелдик камга-лап турар.

Далайжы болгаш Ала-чүрттүн Улут дайынчынын маалымалы далайжы-ларын эрес-маалымал чоруктарын бүгү флоттун шыкты-биле турса-лап чоруурин демдеглери өөрүн-чүт. Ол эрес-маалымал чоруктар ко-рабльдерин аттарында, турсаала-ларда, ырларда болгаш тооларда сикниген. Шериг далайжыларын чаа салганын ол эрес-маалымал чоруктарга кичиригип турар бис.

Хорайларын болгаш келээ чер-лерин ачытып чонары-биле, бис-тин далайжылар чанында шериг окур-тарынстык солдаттары болгаш офицерлери-биле, акы-хуума соци-алист чүрттарынын флоттары бол-гаш армиялары-биле далайжылар-ын харылаалары доктаамал быжы-гып турар.

Бистин илдепкейин шефивис — комсомол-биле далайжыларын на-йыраш шадан бээр тургустунган.

Совет кижилерин тайынчы күш-теринин кырында бистин агаар эи-леривис оона кыска хуусада чед-е берген, оон чалыг чокка болал турар.

Малчыларнын ортузунга калбар-ган Наалым хуучуге утуктуур соци-алист чарышты Чоон-Хемчикте Ленин аттыг колхозтун баштаар чери түннел көргөн.

Өрткин чылга бозаарга мал ажы-лынын мурнакчылары колхозта өс-кен. Малды баш санын өстүрер та-лазы-биле планын колхоз бири чар-тык чылда чедиксинин күсүдир, ээт дүжарын 101, дүктү 125, сүттү 97,6 хуу күсүскөн. Хай оола-лашкынын талазы-биле дедик өр-ткен чылдан белед.

Суг саар талазы-биле колхозта бири черин № 3 суг-бараан ферма-зын салгычы Ондар Серенжа, ийги черин анык салгыч комсо-мол Ондар Вера алган. Хойжу Дон-гак Пона 100 хойга оонаштыр 102 хурагыны, Монгуш Дадар-оол биле Монгуш Байр-оол 105-ти тус-ту-рунда менди камгалал алган.

Мурнакчы малчыларга колхоз баштаар чери өрткин шаңнаан тывыска болгаш Хундулел самбара-зына аттарын киирген.

О. АРАНЧАА.

Спигенчи бригада

Жданов аттыг колхозтун Улут-Шым деп чере 20 ажыг кижилер оос-татып спигенчилер бригаданы баш-тайгы сарааттарын тургузуп эгелээ. Бригадада 4 трактор болгаш 4 аят машиналары 120 га черини спигенин кескен. 70 га черини спигенин бег-ген, кичииз-биле 186 центнер 6 сарааттарын тургускан.

Тракторист Б. Мекпер-оол хүнде 12 га черини спигенин кезер тургаш, 12,5-тен 14 га чедир кестирип тур-ар. Ч. Доспан-оол аят машина-ныска спигенин нормалы хуучу-не 1,5—2,5 чедир күсүскөн тур-ар. Сарват салгычылары М. Бары-маз, Б. Сүктер-оол олар боттарына оонашкан ажылын ач сеткилдиг күсүскөн турар.

Ажыл эки чоруп турса-даа, чет-пестер барын демдеглес арга чок. Сиген кезер машина үрели бээр, мыаында суур чедер ужурга тавар-жыр, дарган Т. Бугагыны спигенин-лерге барзын дээрге мыңаага кел-биз. Кижилер азыш болгаш ажал оожум байдалче шилеп турар. Си-генчилерин туралада солун, сет-куда, ойнаар херекселдер чок.

С. НАМЧАН.

Улут-Хем район.

ДУЗАЛААР БӨЛҮКТҮҢ РЕЙДИЗИ

«Тыва даг-дугу» тудуг эргелелин чанында партия-хүрүнэ контролонга дузалаар берук, демир-бетон кылыглар бүүдүргөзүндө болгаш оон хүлэп ан база тудуларда ажылап турарынын талазы-биле хыналда чоруудун, үнүүшүнүн рейдини кылган.

Ан-Довураа дузалаар бүүдүргөлөр комбинатынын бүүдүрүп үндүргөн продукциянын шынары куду болуп турары хыналда-нын түннелерин илэрзин. Ол үрей кылышкыннарын тудуг чери улуг когаргалга таварып турган. Тудуг участтарында үрей кылы-дынган хай демир-бетон кылыгларын тыпкан. Чимжэ, үшкү тудуг участкаго беш ай дугузунда 88 кубометр хире үрей кылдынган де-мир-бетон конструкцияны алган болуп турар. Оон-биле кады ол-ла участкага 130 кубометр хире багай шынарлыг демир-бетон кылыг-лар кичилдинген, оларын чүгүла эвес черлерге өскүр ажыглар умурга таварышкан.

Дузалаар бүүдүргөлөр комбинатынын хевилээр цегинде үрей кылышкын-биле демисел дына кошкан болуп турары илэрзин. Чү-ле комбинатка эвес, тудуларга бестин саат умураштырып турар ын-дыг үрей кылышкынын бээр үргүчүлөшкөн. Оон эрткин, бо цех ындыг үрей кылышкынын чанынчып, объектилерге дү-ген-не үндүрүп чорууларын кичил турганын дузалаар бөлүк бу-руу шилкан.

Тудуг материалдарын кылырда, үрей кылышкынына болдур-бас талазы-биле хемчек алырын партия-хүрүнэ контролонга дуза-лаар бөлүк бо комбинаттын баштаар черинге сүмөлзөн.

Д. МОНГУШ.

Лесник Монгуш Лопсан

Ендан Монгушович Лопсан «Найы-рал» совхозтун Булу-Терек салбы-рында лесник болуп беш чыл ажыл-дап келген. Ыш камгалал дээш демиселди чон ортузунга үргүчү тайлыбырал, салбырын фермала-рынга, хуу тураларында лекция бекселдерин айд бир катап чорууду турар. Амгы үеде чодураа, кат сыы-сыга бээр кижилерин үргүчү хай-гаарал, арыга атыг чортуп чоруу-рун кижилер бо-ла көр. Суг чүрттө-к.

Б. НОРЖУН.

Ажыл шуудап бар чыдар

Арга иштинин, өзенненин, хара-ган аразынын болгаш суглар ынды-нын ситенин «Чыра-Бажы» совхоз-тун бири салбырын ажыл-ишчи-лери кезип турар. Хол калырыны 24 кезикчилер Бугар-Кара-Суг. Узун-Арганын мурнууда ажылдап кийибей турган черини ситенин кес-кеш, Шык-Бажында 30 тоннанын се-

рааттаан.

Кызыл-Тейде трактор-биле ситен кезип турар Д. Билигин хүнде 20 гектар черин ситенин кезер турган 30 гектарын кестирип келген. Хол калырыны 50 гектар шал-дуг ситенин кескен. Хорум-Лангын дегем шыгында барган.

К. ЭКЕР-ООЛ.

ДАШТЫКЫДА ДАШТЫКЫДА ДАШТЫКЫДА

Доминикан Республикадан интервентилерни үндүрер

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Интервенти-литеринин болгаш шериг эрес-чагырганын халлашыкынын чедиксинин чуртка болдурган байдалды чингелген-биле холбарып Доминикан Республиканын конституция-гауаар тур чазанын негезин-биле Айымал чок чорук Чоулелин хуу-рда чокка чаа болган.

Конституция сугтагы чазактык тө-лөкчүн Брече хуралга делегел кылган. «Национал катан тургузуш-кунун», чазад дээр чүвени, мала-ларга шериг эрес-чагырганын ча-заан херек кырында АКШ-тың баш-карыкчы бөлүктери тургусканын де-мделгел ол көргүскөн. Шериг эрес-ча-гыргазы Каттишкан Штаттардан бо-чепсекти болгаш бүгү болуура-ла деген ченеп ач турар. Интервентизм шериглери дузасы болгаш өмзө-рүлгөзү-биле шериг эрес-чагыргазы бодунун контролду турар девиэ-чүлүгү Тухилууну хангы диктату-разынын үзүндө туруп турган күчү-лөдиг болгаш террорун суг-чуру-мун тургускан деп. Брече оон ыйа-ды меделгел. Доминикан Республикага удуз агрессияны АКО-нун тугуна шыптылып алгаш үлгүлөп турар америка аразынын күштеринин хем-чеглери Бразиле сыйталган.

Шериг эрес-чагырганын төлөк-чизи Беласка генерал Ибертиг

суг-чурунун «ол чүрттүң кара чангыс дүрүм сугтагы чазак» кылдыр көргү-дөзүн оралдыжы. Доминиканча-га удуз кара тургунда хангыг аажыл болгаш шаажылал өлүгөр чорук ол дерзин үлгүлөдиглери кы-лып турар районнары эрес-чагыр-ганын шериглери эжелел аларын кы-лып мурунда-ла болуп турган дээр хоо-дун болгалды Беласка чадарда-ла камгалал турган. Ынчалза-даа бо араатангы чоруктары полисейби шериг эрес-чагыргазы үлгүлөп турар деп чүвени фактылар херечилеп турар.

Хуралга санал берген Кубанын тө-лөкчизи М. Альфонсо Доминикан

Республикада амгы кризистин чылда-газын ол эуртка удуз Каттишкан Штаттарын интервентизм болур дээрин болууну чугаадыга база ка-тап демдеглээ.

Доминикан Республикада АКШ-тын интервентизмдин сорулгазын болза, ол чуртка улус чоңуң көр-хөөн чок дайынчарактарынын хангы диктатуразын тургузганы болур дээр-зин СССР-ин төлөкчизи П. Д. Морозов толдугай чикетер-биле көргүскөн.

Америк империализм КНО-нун ке-жигүүн бичин чуртка хамаарыштыр оон хосталгазын болгаш хамаарыш-пас чоруун базары-биле ажыг коло-ниализмдин эң бужар-чүдөк үзүндө ажылап турган чепсектерин ажи-лаарын үргүчүлөп турары маргыш чок факт болур дээрин ол медел-гелз.

Санто-Домингога дайын чорудула-ларын соксадур дугайында дугу-жулавын үзүрүн үргүчүлөп турары-ны Вашингтонга таарымчалыг ко-рум-чурун Доминикан улуска алба-лап тургузарын соксадур чокка орал-дырынын чуртка террорун болгаш бот-тун үлгүлөдиглери күштелдирин-ни, алакты соода, экономика, сан-даразышкынын амгы үеде мыдыг фактыларын Айымал чок чорук Чоу-лели көрүп турар — деп, эш Морозов чугаалаан.

Доминикан Республиканын консти-туция сугтагы чазанын дүрүмүң негелдеринге дүжүп турар дара-зында хемчегленин хүлээп алыр даш совет төлөкчизи саналдаан:

Улустун күзөл-сорууга дүжүштүр бодууну салым-чолун шиптирээр чардымас эргелгит хамаарышпас тускай догунаан күрүе болур До-миникан Республиканын тускай до-гунаашкынын хамаарышпас чуртун девиэчүлүгүндө АКШ-тын шеригле-рин болгаш оосе-даа интервентилер-ин үндүренин негеп турар.

Чүрттүн национал хамаарышпас чоруу даш демиселчегере удуз массалык чорудуп турар кара тур-гузында аажылдагы хамааты чоңуң иштинден кижилери массалы-лым-биле шаажылап өлүрүп тура-

рын доп-доруан соксадур, терроруну байдалы доп-доруан ууткаар.

КНО-нун чингиле секретарынын Доминикан Республикада төлөкчизи Айымал чок чорук Чоулелин чорук шиптирлерин сугтагы боду-нун мурунда салдырган сорулгазын оон илдепкейин күсүскөн, мыңаага По-лисейби Республикада байдалды дугайында илдепкейин доктаамал кийрип турар умурут.

Доминикан Республикада согу-америка империализмдин үргүчүлөп турар шериг интервентизмдин бай-далдарында Айымал чок чорук Чоу-лели ол чүрттүң тускай догунааш-кынын болгаш национал хамаарыш-пас чоруун камгалары-биле бүгү хемчеглери баш бурунгар алыр умурут.

Оон даразында өсө алган АКШ-тын төлөкчизи Плимтон Айымал чок чорук Чоулелин хуралын чылдырганынын эргелек чугула-зын чигинишкенин тургузарын орал-дыжкан. Ол сорулга-биле Плимтон Доминикан Республикада аныг бай-далды шиптир бодууну-биле та-йылыбырал, дайын чорудулаарын соксадур дугайында дугурулаанын ында сагыл база хамаатыларын эр-гелери камгаларынын, калды-бир магадаалы бар дээр чүвени чүдү-рүмүн. Моон-биле кады Плимтон чуртта тайынды болгаш корум-чу-рунун хандарын калды-даа аны-биле оралдыжып турар дээр америка аразынын күштерин мактап турган.

СССР-ин төлөкчизи П. Д. Мо-розов база катан санал берген, бүгү билдиргит фактыларын хамыктыг оралдыжкан америк төлөкчизге тө-лөпиги өйтүр шаанышкынын берген,

Мурнуу Вьетнам, Сайгонун өөреничилери болгаш студентилери Мурнуу Вьетнамын херектеринге америка империалисттерин холгаарлашыгына удуз, дайынга болгаш патриоттарын держиндеп турар чоруктарга удуз чыскаалды кылганар. Полисейжилер болгаш солдат-тар чыскаалды тарамы ойткаш.

ЧУРУКТА: чыскаал үзүндө. ВИА—СЭТА-нын фотозу.

аажыр күсүскелден бригадалар бестин бар. Чокта чаа бүгү чүрттүң балыкчылары-биле кады бистин балыкчы-ларыныска боттарынын байырларын демдегел эрттиргенер.

Бо анынчар-тышын ажыл-агыйи ындыг ындыг бүүдүрүп удуз организа-ция болуп өзе берген. Ындыг турбу-же, бистин тил, белектер турар ба-лыгыны херекчелерге чогуур өйүн-де чедирбес, кижилерин үнелгит ажил-ишини түннелер тоомчага бо давас чоруктарынын бары бисти хо-мудал турар.

Бодап көрүндө. 1964 чылдын чанында туткан балыктар Хапси-

лут, бо чылдын эгезинден бээр кат-гыс килограмм-даа бестин ооктаван. Балыкчынын кол чүгүла чепсэ бо-лур четкилерин чедиксини шүб-дө-лөт. 22, 24, 26, 28 см хем-чээлдиг калорин четкилерин келерин четкилей манал турар бис.

Амдыга дээр ажилаттырмаан халдар, балыктыг хемнер бар. Олар-ын ажилдар дээрге ынаар орук ажилаттырмаан болуура. Ол тала-зы-биле ажилды чоруп турары база шүбкөн. Чимжэ, Менги халдерин болгаш Тодут хемин чүе балык ты-ыжыныга ажилдап болбайла?

Н. НОРБУ.

дээш, катан кылдыртыр деп турар. Эскелери — үрей кылдырмаан, аяна деп турары элентиг.

Ук бажынын чамдык өрөөлдерин шалааш, шүбкүлүрлөр кылдыр, трагизин хал каан. Ам ийге инек-тер дөзөлөп турар болгаш инек өдө-долган. Чамдык иштаттарын удуз о-гуру даш апарган. Ук тудууну са-лым-чолун шиптирээр айы келбиз бе? Беш чыл дээрге эвээш эвес ху-саа ышкыл.

О. ЛАМА.

Хоочун аңчының чугаазы бо-дур:

Н О С Т У Н

Бир-ле чааын Ак-Шаттан бөрү хирааны тып алдым. Оолдарынын бирээни шөпөт көрүп, мыймын огул-биле кады азырал-ла эгелзеп мен. Ол, эниктен шуут өскө турган: ээниче оламас, кичи арныч-ке көрбөс, бугуу сыякты кедергей. Ынчалла-даа кичи карызыр кире ондуктыг херек-даа үлүктүрүп, кады азыралан эки-биле эптиг чурттап турган: улут ыттардан кады дээр, кады чорутуу, дүңө кожа удуп тонарлар. Чай ортуу эртип чорда, эник биле бөрөк шорту өскүлөй берген. Оларны ховуга өргөлдөп өрөдип турган мен, чүтө дээр, ыт өргө турдуптар апара-ла, айнааксын сургуулуун бириг чалазын дооскаын ол боор. Кускар мырнай бөрөктүн херээ күдкери, көк дүктөрүнүн ба-жында кара сорлар кыландыржып келген. Арны калдар сарыг көстүр, кулактары сүрү-сүрү апаргылаан. Ону Бөрөк деп адап алган мен. Ыт огул тайыс кара дүктүг, узун дүртүг, сүндүнчак куудуруктуг, көстү-түг кызыл калдар ыт болган. Ону Көстүк дээн. Ам мырнай койгунуу бэзин чер алыска, баш дөзүп, ийи талалап ыйып чораш, дораан тулар апарганар.

Ыттарынын манынын аяны ба-аа ийи аңгы: бөрөк турган черин-ден-не түзүндөйр мыйла-ла каар, а эрик баштай аңыны уун көрүп ал-ган, хала-даа чок ышак, агаарга бедилер калдыруулаан, шурап ма-наар. Черле чүд дээр боор, олачы-нын кырында дегер-ле дүжөр тур-ганар. Ол-ла кузун айнааксын-нын ийги чалазы—койгун тударын шуут-ла шингээп алган ийи аңы-ак ыттарыны эдирткен, диниңер чоруп калдым. Бакка аткан улут ал-

каар-даа, сүрген киште-даа баш чок, кончуг аңчы ыттарлыг, олча-омак-даа хей, халгуну-даа кончуг аңаап чорудум.

Ыттарынын ийи аңгы деспилерге дегер чөмгөрүп чордум, ынчалла-даа Көстүктү арып-доруу, чудап тура-рын кайтап турган мен. Бир-ле дүңө шугламып чыдып алган, чүвениң журун билди алып даш, улудайы чыдыр мен.

Сүдө бо, маан карааымы балыт-каттынып, дүн ортуу эртип чорда, Бөрөктү тура халааш, күчүлүг хе-раан долдуу өжөннүг ырландыраан, ой-кый-даа чок, менче шураарыга белеткенип-ле келди де!

Алгырытарымны кайызы чорда, оон-биле барык дегер Көстүктү ту-тура халааш, баа-ла Бөрөктөн кал-мышпа мага-боду-биле оон муруну дүй түртүтү.

Бөрөктүн караанын озу көгөрө-нейип, кезек каа шаарартыр ыра-нып турган, чыдынында тура чогу кончуг дедир чыдып алды.

Даң аткыже ол көргүчүт чорук каш-даа удаа каттады. Бөрөк сөө-лүңө-сөөлүңдө араатанымы улам киткеп, Көстүктөн мени шуут-ла бу-лаар чыгып турган. Бир удаа чу-гай-чалгай херешкенер-даа.

Дезе бээринден сезингеш, дүңө Бөрөк-биле урелдешсе деп бодаа мен. Эртең туруп келгеш, Бөрөктү сезинг алындырбаа-биле баштай Көстүктү баглааш, оон соонда Бөрөктү мончарын тудуп бар чорум-да, куудуучун дөмөй-ле карааы

де Көстүктүн изи ажа дүжүп, ал-ды-чеди базым согуналып, бирде кара дилгенин ажа дүжүп чорая-нар. Шатта сүрүшкүнүнү бараа-нын көрүмгө, улугу, бичегин ийи узун кара хөлөгөлөр сүрүп алган чоруп турган чүе дег, дагы ажыр-даа, олдуртуу-даа чылбырап чоруп-ла турган.

Алаң сөөлүңдө, кышкы хун даг бажыга олтура бергенде, Көстүк мырнай сыйдырып кээрге, дилги үг-гүрге кире берген. Чоолонда ыш-даа, даш-даа бар эвек, ак-ла шатка дон үгүтүрү хол-данып кичи кан-чаар-даа аржаж, ынчанаш мыймы-ны эдиртип алган, чанар дей бердим.

Сүдө бо, ыдым кара шору, дедир тепкеш чыдар мындыг. Элеэн ырак черде арыгже басып киргеш, от жу-дуп алган, даң адарын манап олур мен.

Даң халазында хирт-харт дээн соонда, бүтү боду ак-шан апарган Көстүк бо куталып келди. Көстүк тайыс дүктүг ыт-ла болгай, дүңө хөлөк дериткенинен дүктүрү ту-чуп, дожаннады берип-тир. Отка чы-лыктырып, кургадыр даш тудуп алырмыга, ыдым холга-даа турбас, келген черинче баг быжыны-биле чүткөш турупкан.

Оон мыймын соондан басыптым. Көстүк мени дүңүгү үгүрү кедээни-де даг дээңге эдиртип чедире бер-ди. Харда бир чүе овайтыр хөп-наан чыдыр. Харны тардыр тепки-лешк, көрүмгө, сорудуг кара дил-ги бо ийи! Ыдым маан өвөткеним, чакы-биле дилгенин харга ийи бугу-биле хөмө эшкенеп каан бооп-тур.

"Трудовой ритм" рис. Водиченко В.И.

«Бүш-ажылдык аяны» деп өткө. Чураан В. Волченко.

М. ЗРГЕП.

Задардас МЕЖЕЛАЙТИС.

Литва чоталачы.

БАЛТИЙЖИТЕ

Балтий чурттуг угбашкылар
Чалым ышкыш быжыг турда,
Барым чүктен хадаан хаттар
Чөпландырып шыдавас-даа.

Четкөрлөргө хуну бөгүн
Барым чүңкө ашып турда,
Чөөн чүктен бистин хун-даа
Бардам чоогаар үнүп келген.

Балтий далай кылаң суунда
Ол хун чырып чайынанган,
Балтий чурттуг угбашкылар
Омак-сөргөм ында чунган.

Зстон, латви, литвалар
Соруун кадып, бажым туткан,
Эртөнгиң херели-даа
Сонга өттүр чырып берген.

Угбашкылар амыл-ижи—
Шөлөс өттүк чалыкыны-ла.
Улустарың наймыралы—
Вөбүшкүңүң үндөзүң.

Далай чалгы дыңып чадаан
Чалым ышкыш быжыг болуу!
Тайгыракты нүүсөдирде,
Чайгылыш чок күштүг болуу!

Очулдаган Б. ХВЕНЕМЕЙ.

Тыва кыстың хоюг үнү

Арыг мөңгүн дамылар дег,
Чараш, хоюг үнүң дыңнаш, таалап нээр мен.
Аныак шаам хөвээр ышкыш,
Сагыш-чүрүм улам сөргөп, хайныгып нээр.
Шырайыңга хуламсузуг
Чырып турда, катал-катал көрүксээр мен.
Тыва кыстың чазык чачын
Тыпканым дег, магадальм дөңдөп нээр.
Сут дег акыры удузгунар
Ак-чайт кынып, чайнап келир самында-ла.
Чүрүм хөлзеп, хөңүм чымчак,
Амыдырал дам-на чырып, уракчып нээр.
Херин, улуг Совет чуртта
Незип нэрбүн, барып чөптөп чөрлөрүм хей,
Аонын туржун, сураан бэзин

Ам-даа четче билбесим чөм эңмежөк-тур.
Нуттулуп нээр ырың-биле.
Куш дег, кады оран-незип чоруп нээр мен:
Төдүзү-ле мензэ эргим.
Төрөл болгаш таным болуп билдинип нээр.
Тыва кыстың хоюг, өткүт
Дыңгылдайлаан, дембилдейлээм хөстүг үнү
Совет чериң деглемге
Чоогаар умуп, делегеге тарап турар!
Сөргөк, уран ыры-биле
Сеткилдериң сорун кирип, наастап турар,
Чараш кижи—ыраажы кыс
Чалың шаамче эй тырттып, хөлзөдүп нээр.
Мөңгүш ӨЛЧЕЙ-ОЛ.

КАДАРЧЫНЫҢ КОЖАҢНАРЫ

Хөт баткан Көжээлгеге
Хей-ле малым семне болур.
Семне болур, чүдө дээр
Серийн тайгам оорында.
Алгы-дегем Көжээлгеге
Ак-ла малым арбын болур.

Арбын болур, чүдө дээр
Ажаа чоруп кижилерге.
Хөлөгөң чок-даа болза,
Көстүг шыгым таан-даа серийн.
Көвөй малым ыттай бөргө,
Хөлчөк чараш: кожаа-ла ийиң.

Арга-лаштыг эвек-даа бол,
Ажык шыгым таан-даа серийн.
Арбын малым чыгып бөргө,
Азжак байлак: аржы-ла ийиң.
Чымыл бижээн Б. ХОМУШУ.

ДЕМИСЕЛ ӨЛҮМНҮ ТИИЛЭЭР

Бакый Гатауллаевич Назиров—дайымын хоочун киржикчилеринин совет комитетинин кезиктүү, бүтү дээңге тайбыз дээң идеялгеш, демиселчилерин бирээни, фашист валуучуларын аспаага каш катал кирип, Бухенвальд валу лагеринин кадыг-дошкун шаажылаан шыдажып эртип, мун-мун хоругаттырганын чөпектиг тура-халымыкыңче организастаан коммунистерин бирээни.

Бухенвальд валу лагеринин аңаа хоругаттырганын эрес-маадырдып чорутуун, оларын хосталга дээң демиселчин дугайында Б. Г. Назировтун сактышыкыны номчуучуларга бараалгаттывыс.

Германияга нацизмдин тергилдеп турган үзүндө, немес эжелекчилер 18 миллион кижины кара бажынарже кирип октаан. Оларын аразында кичи-бүрү политиктиг үзөлдүлгө, коммунистер, антифашистер бол. 11 миллион кижи аңаа хилинчектерин өлгөн. Кара бажынар дөң бээр-ле, чаа кара бажынарды немес тудуп турган. Оларын бирээни Бухенвальд деп валу лагер бооду. Бо лагерге коммунистерин, фашизмге уду демиселчилерин хоругатп турган. Оон тургустууганы белдик да кыры черин үргүлү чашкыны наар, соок каш хадым дошкун агаар-бойдузу аштап, ээңи-кеңиң хөзөмдүг каш кылдыр шаажылаттырган хоругаттырганын каадын улам баксыдып турган. Ону дугайында хоругаттырган немес коммунистерин улут бөдүн экелгеш албада-биле ажалдадып турда, ол коммунистерин хей кезин орта хилинчектеп өлүрткөн. Фашист эжелекчилер Совет Эвелеңдөс хал-дарынын мурун чарындаа оон туура дуулууган. Ток дамыдып каан, тегинг демир-биле дескиндер херим-тегиттен 60 ажыг, чарык кезин ийи кат, даш барактар алаа туттуган. Оларны хөдөөлө иштиде лагерге уу-ланган, чырыдып турар проекторлар үгөр-боолар-биле дериттинген, чун кат кайгаарла туруштагыла СС-тин 10-12 кижила шаажылаачы бөдүктөрү дүн-чүн чок дөжүрүлүп турган. Аңаа немес дөңир калгалар дүзүр дөңор тоочкалары, а лагер-деи 500-700 метр чегре лагерин доладдып ыттарды эсөөчүлөр тургустунган. Ынчанаш СС-тин бөдүн динизиязы лагерин камгалат турар. Ындыг байдалга хоругаттырганын чуртакчалар аам партизан-нар-биле харылажыптар калды-даа аргазы чок.

1941 чылдың июль айыны төңүзүңдө бо лагерге хоругаттырганын саны 100 мун кижи чеккен. Оларын аразында французтар, белгийлер, голландылар, норвегтер, венглер,

хөдөр, поляктар, орустар болгаш өскө-даа нацияларын улустары бар турган.

Бухенвальд лагерге эжелкен хоругаттырганын херин иштине ки-рип келеш-ле крематорийде улустарын канчаар шаажылап турарын дин-нап, көрүп, млада кижилерин уе-бо-вууру, алгы-кышкызы чөккөтү дакы-жадып, өлүрүкчүлөргө өжөө-кылык хайныгып келир. Борта эжелкен ки-жилерин бир-ле дугайында чунар бажы хөвирлиг улут өргөзгө кирип нээр, орта чангааштанын, кыска кээп, бажы дескиндер бээр аагарымын кыска чыгып сүтүг бөсөйини эштин кечирер деп албадар, ону аштап бүтү маанында утпас. Сүдүд аштын үнүп келгеш, өл-көс ортузунда үнүп кел-ген чүе дег айт-кеш амыл-саргып, кичи утаагын оокууп, билинместей бээр. Бир поляк коммунист фашистер катал-катал-ла ол сүтжө кирип октап, коммунистерин чыңаар шаажылап херек» деп сегимжө ханып, таалап турганар. Поляк коммунист соруп үнүп келеш-ле, кызыл хан кылдыр шаажылаттырганы» ээңини ажы-мырынга шыдашпай, цемент шала ки-рынга андаштаптып, ээңи дүрүп, өлүг-диргитин аразында хилинчекте-нип чыккан. Фашистер ол партиюту дөрт чык иштиде манаар шаажы-лап келгенер. Ынчанаш ол утаагын оокуупкан, чүтө ишти тыныг турган. Ол сүдү хоранын кыскага холуп каан, ынчанаш кижиниң кем-он чип, неринже халдар турар.

Оон сөөлүңдө, хоругаттырганын бир бичекке эргээге эккен, каш-каш хөдөр дугурунда чөңгөрбөй, эи-ве шыдамыктарын шилти алгаш олгөн кижилер өрттөдөр, оларын сөктерин хөмөр оңгарлар казар, чаа барактар таваа казар, аар даштар хөдөр ажалдажык бөдүн алгаш чорутуп, ал-бадан ажалдадып, а ажалдап шы-даа алган кижилер ола-ла черинге боолал өлүргөш, чүдү-ла хөмдүг турган.

Ажалдап турган хоругаттырганын

нарын хүндө 70 куузу хирээни 150 грамм хлөб дээр чүе-биле чөмгөрүп турган, хоюк-хоюу, ай-айы, чыл-чылы-биле аштап, эттедип-эриңдип келген кижилер андыг чөмгө алып, бир барактан-ла хүнүнүң-ле 10 ажыг өлгөн кижилерин үндүр сөөртүп, хөп турган. Бир баракка эңежөк хей үлүстү тырып каар, бир кижиниң ол-турар, турар чери өлгөн кижиниң ээлээр черинден бэзин билчип турган. Фашист өлүрүкчүлөр кижилерин мыйчар шаажылап өлүрүп турганар.

Лагерини комендантынын ка-даны Эльзе Кола өлүрткөн кижилер сөөктеринден тускай мастерсаяга бузук шилдерин, бижек, серээ сыт-панын чалазып ал турган. Хоругаттыр-ганын шаажылаар эрээлди ишти күштүп турар хана өттүр үт кылып алгаш, шаажылап турда, үргүлү коор. Кеминге яны-бүрү дүрүлөр кижилер алган ар үлүстүрүн Эльзе Кола көрүп каалаа, ол үлүстүрүн дордан-ла өлүрткөн. дүрүлөдөгү кижин өл кестиргеш, ол кеш-бөдү дүңө хол катары, сунка, ном даш-ты кылдырттып алып турган. Ол өлүрүкчү фашист хөзөмдө хоругат-тырган коммунистерин албан-биле кыскадып алган, оларны карага дөңдөп боолал өлүрүп өөрөдүп турган.

Хосталга дээң демиселчи, хоруг-аттырганын чыгыс соругаттыр-ганын утталып, сыйрып организастаары-биле интернационалы политиктиг чангыс «айтыг тургустун» Ол төв боор лагерде туруп турар бугу шаажыларын чажыт ажылып өлүртүп, тускай дээңдиги бээр турган. Калгаландырып болгаш хосталыгында ду-ла болур чажыт шериг организаста-нып тургустар деп интернационалы коммунистерин, Орустун шериг ор-ганизациянын үндөзлөрүн подпол-ковник И. Смирнов-биле мензэ даас-кан Ынчанаш ам ол-бо черлерге немес бооларын тургузуп улуска бугу өрөдип эгелзеп бис.

Ол бугу ажык болза хоругаттыр-ганын бөдүлүр арга-биле бөдүлү белеткээш, чөпектиг тура-халымы-нын үндөзлөрүн, белеткел болур, Ынчанаш ам келгич санын боолуг болуру бичек негеттиг келген. Ол боолары Густероке шериг эабо-дунда кезектеп үндүрүп алырын кимитиргел бис. Аңаа 10 мун ажыг хоругаттырганын ажалдап тур-ган. Олар 16-17 шак ажалдап тур-

ган, мастер көрбөй баар аразында боонук бир кеззэн кыла дүртүп ап, ону чөп аразында, бичиң бөрөк хлөб иштине чажырып алгаш эккээр. Оон мый 25-30 кижины кошпаш, улут төрө сөөртүрүр. Тергенин кырыга эсөөчү олуруп алгаш, демс кижилер кымчылап чорутуу. Олар катал-чылдан лагерге шокар хөдөр, хлөбт дээң өскө-даа чүдүлериң да-жык. Заводтук чангадан ээңиң бааа сөөртүп турган. Заводта ажалдап ту-рар өөрүңү чажырып кааны боонук улут кезектерин ээңиң аразында кар-гаш, сөөртүп эккээр. Бөлен кезектер-ни боо кылдыр чыгып турган бис.

Бир катал-ла эвелеңчилерин ужал-түтү заводту бөдөлбөп турда, түр-челде ажалдап алгаш, ээңи хөй чөк-сөктү оролуп алып аргалы болган бис. Немес коммунист Гильмут чөп-пүлөтү бааа тип эккелген. Ол бугу чөпекти бажы халазынга шыгыл-келген бис. Германияны коммунисттер партиязын үндүрүкчү Эрнест Тельман бистин караансылаа Бухе-нвальдга шаажыладып өлүрткөн. Бис-ке ол зар кажымыдал болган.

1945 чылдың апрельде берге үе келген. «Хоругаттырганын шу-птуун сүрүп үндүргөш, Тюринги даг-лаадыг улуткал каалтыркан» — деп дужаады лагериниң комендантымы Берлинден алган. Ону бис разведка дымчыштыр били алган бис. Ынчанаш лагерден уерин ойталаар дугай-ында шилтирчип бугу деге дымчакан бис. Апрель 11-де комендант бааа бир дужаал алган. Ында чыгыс дээң: «Хоругаттырганын ол-ла черинге боол-лап өлүргөш, барактарың өрттөдөр. Утталгышыңың эгези 17.00 шак». Ол чажыт дужаалдарын немес коммуни-стер калдыр бир арга-биле ээлзидип алган кижилерин дымчыштыр билип ал келген.

Ындыг болгонда, ток дамыдып каан халдагы демисел 15.00 шакта үе кезерин эгелзеп, оон бөдөндө хоругат-тырганын бөдүн үзээр деп «ини-тирлээ» бис. Каш шак иштиде дөңгө келген, сүдү кезерин ордандып келген, соругаттыр чөдөп элзидган Оон чыдыг демисел-биле солдаттарын казармаларын эзеп, бисти тажымыл-даар хөй өлүрүкчүлөрн тикээш бис. Тикээш чөдөп алып дээң хөй киж-и өлүрткөн. Бухенвальдыны халгалы-

нын аксынга кызыл тук кижины бер-ген. Хөй чылдар иштине шыдамык демиселчиг келгеш өлүмүг мыйчар тилээни бис.

Фашизмге уду демиселге өлгөн маадырларын Бухенвальдга турас-каалымын ажыдышыкыны 100 мун ажыг кижи 1958 чылда Чөм Европа чурттарында чыгып келген. 1945 чурттарында чыгып келген. 1945 чылдың апрель 13-те Бухенвальдга алган дымчаран олар бааа катал ка-лганар. Ында мыйчар чуртаалд турар: «Бис, фашизмдин хоругаттыр-гычылар чоралнар—урууламыла-нын демиселчилерин чөпөкү фашист чөпүгү соруктуң сүдүнүң мурунуга турбаанда фашизмге уду демиселчи-ниң соксатпас бис».

Ол тураскал кайгамчык улут тууду. Оон уузуу 350, дооразы 80, бедни 56 метр. Кырында тургустун улут хонга хөдө-ле ийи катал элпн турар. Оон даажы фашизмдин кара хуңун катп саңымдырып турары ол Ынчанаш аам фашизмдин чер кырыга долузу-биле уууктар дээң бүтү кижилер демисе-лжир ужурулуг.

Б. НАЗИРОВ.

УДАВАС—ТИРАЖ БОЛУР

1965 чылдың ачка-бараад лотереянын бөш-ки үндүрүлгөзин ойнаашкынарын тиражы бо чылдын август 8-те Донда-Ростов хоорайга бо-лур.

Тиражга 44 разрада 6.600.000 рубль түңтү 3.520.000 бараан болгаш ачка ойнаашкынары таваржы, оларын аразында 132 «Москвич» дээр автомашиналар, 220 «Запорожец» дээр автомашиналар, 880 мотоциклдер, 2860 соудукулар, 880 чөп чүрү машиналар, 660 пианинолар, 1056 фой-ай-ай.

ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТТЕРИН САДЫП АЛЫРЫН УТТАПАР! АЖААЛГА НАССАЛАРЫНЫ ЭРГЕЛЕЛИ.

РЕДАКЦИЯ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинки — Кравченко куумчулар, бажып № 3. ТЕЛЕФОННАР: Редак-гория 24-63 редакторун орадакчыларын 35-24 25-38 тарымсалгыг редакторун 23-35 папийла чыдырал кидилин 23-54 агитация болган приманга бааа кызыл ачы-агыл кидилин 37-13, үлөтүр кидилин 22-64, чааа жидилин болган кездэ корреспонденттер бааа совет тургусту болган ымыраа кидилин 21-27 интиги информация кидилин 20-60 бугалтерияны 31-75 корректор-ияны 21-47 27-41. Солга белги барган 32-75 телефонга долгаар.

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында Парлаага өргөлдөмнү типографияны. ТС-00675.